

กระบวนการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาท
รวงข้าว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย*
THE CULTURAL PRESERVATION PROCESS OF THE BUN KHUN LAN
PRASAT RUANG KHAO FESTIVAL TO PROMOTE TOURISM IN FAO RAI
DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

พระครูพิพัฒนจันทรังษี ญาณฉนโท (บุญโฮม โพรธีศรี)¹, อภินันท์ จันตะนี², สมเดช นามเกต³
และ อริย์รัช เลิศรวมโชค⁴

Phrakhruphiphat Jantharangsee (Boonhom Phogee)¹, Aphinant Chantanee², Somdet Namket³
and Arithat loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 กุมภาพันธ์ 2568

Received 7 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 24 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกระบวนการเตรียมการประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 2) ศึกษาการยกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 3) ศึกษาการยกระดับการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิง

Citation:

* พระครูพิพัฒนจันทรังษี ญาณฉนโท (บุญโฮม โพรธีศรี), อภินันท์ จันตะนี, สมเดช นามเกต และ อริย์รัช เลิศรวมโชค. (2568).
กระบวนการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัด
หนองคาย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 174-187.

Phrakhruphiphat Jantharangsee (Boonhom Phogee), Aphinant Chantanee, Somdet Namket
and Arithat loesruamchok. (2025). The Cultural Preservation Process of the Bun Khun Lan Prasat Ruang
Khaos Festival to Promote Tourism in Fao Rai District, Nong Khai Province. Modern Academic Development
and Promotion Journal, 3(1), 174-187.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.11>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วัฒนธรรม อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกระบวนการเตรียมงานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว พบว่า ประเพณีนี้สะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวนาฮีผ่านขบวนแห่ปราสาทรวงข้าว พิธีกรรมบูชาแม่โพสพ และกิจกรรมสาธิตวิถีชาวนา การเตรียมงานมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ และเยาวชน

2. การยกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยว พบว่า การพัฒนาอัตลักษณ์ของงาน การเพิ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น เวิร์กช็อปและขบวนแห่เชิงประสบการณ์ รวมถึงการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โฮมสเตย์และร้านค้า สามารถช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3. การยกระดับการประชาสัมพันธ์และการอนุรักษ์ พบว่าการใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, TikTok และการทำสื่อสองภาษาช่วยขยายกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ความร่วมมือกับสื่อมวลชน บล็อกเกอร์ และหน่วยงานท่องเที่ยวช่วยเพิ่มการรับรู้และอนุรักษ์ ประเพณีให้คงอยู่ต่อไป การพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันช่วยอำนวยความสะดวกและเพิ่มความน่าสนใจให้กับงาน

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์, การพัฒนาชุมชน, สื่อสาน, ส่งเสริมการท่องเที่ยว, วัฒนธรรมท้องถิ่น, บุญคุณลานปราสาทรวงข้าว

Abstract

This research aims to 1) study cultural tourism and the preparation process of the Bun Khun Lan Prasat Ruang Khao Festival in Phon Phisai District, Nong Khai Province, 2) examine strategies to enhance the promotion of the festival to support cultural tourism in Phon Phisai District, and 3) explore ways to improve the publicity and preservation of the festival for sustainable cultural tourism. This qualitative research gathers data from documents and interviews with 30 key informants using structured interview guidelines. Data analysis is

conducted through comparative analysis to identify relationships between findings.

Findings

1. Cultural Tourism and Festival Preparation The Bun Khun Lan Prasat Ruang Khao Festival reflects the Isan farmers' way of life and beliefs through rice castle processions, rituals honoring Mae Posop (the Rice Goddess), and demonstrations of traditional farming practices. The preparation process emphasizes community participation, involving local leaders, monks, and youth to ensure the festival's continuity.

2. Enhancing Tourism Promotion Improving the festival's identity, introducing interactive activities such as workshops and immersive processions, and upgrading facilities like homestays and local shops can attract more visitors and boost local income.

3. Publicity and Cultural Preservation Utilizing social media platforms such as Facebook and TikTok, along with bilingual media, can expand the festival's reach to both domestic and international audiences. Collaborations with journalists, bloggers, and tourism agencies further enhance visibility and cultural preservation. Additionally, developing websites and mobile applications can improve accessibility and engagement, making the festival more appealing to tourists.

Keyword: Paradigm, Community Development, Preservation, Tourism Promotion, Local Culture, Boon Koon Lan Prasat Ruang Khao

บทนำ

ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวเป็นหนึ่งในประเพณีที่สำคัญของชาวอีสาน (ทิพย์สุดา อินทรกุล, 2562) โดยมีรากฐานมาจากวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวนาเกี่ยวกับการแสดงความกตัญญูต่อแม่โพสพหลังฤดูเก็บเกี่ยว (Long, P. & Robinson, M., 2004) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อ การดำรงอยู่ของ

ประเพณีนี้ ทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, 2554) การศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนเพื่อสืบสานและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสามารถช่วยให้ชุมชนมีแนวทางในการรักษาประเพณีดั้งเดิม (Chaiyasit, W., 2020) ขณะเดียวกันก็สามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน (Smith, M. K., & Richards, G., 2013)

แม้ว่าประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวยังคงถูกจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี แต่กลับพบว่ามีความสนใจที่ความสนใจจากคนรุ่นใหม่จะลดลง รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ลดลงในบางพื้นที่ นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์และการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้ประเพณีนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้างและยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ (Cohen, E., 2001)

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณี พระสงฆ์ที่มีบทบาทในพิธีกรรมทางศาสนา เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ที่เข้าร่วมในประเพณี นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมงานบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ซึ่งจากการวิจัยจะได้รับความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จะให้ประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ ได้แก่ 1. เชิงวิชาการ ช่วยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ในอนาคต 2. เชิงปฏิบัติ ให้แนวทางแก่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน รวมถึงแนวทางการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านสื่อดิจิทัล และ 3. เชิงสังคมและเศรษฐกิจ กระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวและการจำหน่ายสินค้า OTOP

การวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้สามารถรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกระบวนการเตรียมการประเพณีบุญคุณลานประสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษายกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษายกระดับการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

พระครูปลัดศิวิรักษ์ ภาทรญาโณ (หน่อตุ้ย) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาของเยาวชนในหมู่บ้านดงป่าจั่ว ตำบลมะขามหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัย การอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาในหมู่บ้านเยาวชนเกิดจากการ ปลุกจิตสำนึก ให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณียี่เป็งมีการ สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกับศิลปหัตถกรรม เช่น การทำโคมยี่เป็งที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวล้านนา รูปแบบการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก คือใช้ชุมชนเป็นฐาน จัดกระบวนการเรียนรู้ที่วัด บริหารจัดการความรู้ผ่านโรงเรียน

ศรีวิชัย เทพอักษร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของเครือข่ายชาวพุทธต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวในจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์ สรุปผลการวิจัย พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมและกระตุ้นให้ชาวบ้านอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว เนื่องจากประชาชนให้ความเคารพนับถือ การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวเผชิญปัญหาสำคัญ เช่น ขาดงบประมาณ และ ประชาชนขาดความตระหนักในคุณค่า แนวทางการอนุรักษ์เชื่อมโยงกับหลักธรรมพุทธศาสนา เช่น อปทานิยธรรม ส่งเสริมการประชุมและปรึกษาหารือ สัมปยุตธรรม 7 ปลุกฝังให้รู้จักรากเหง้าของวัฒนธรรม สัมมปาธาน 4 ส่งเสริมความเพียรในการรักษาวัฒนธรรม

พระอธิการถาวร จารุธมโม (เทียมวงศ์) (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาธนาคารข้าว ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัย พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน

นอกเหนือจากบทบาททางศาสนา โดยเฉพาะในโครงการ ธนาคารข้าว ซึ่งช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนข้าวของชุมชน การจัดตั้งธนาคารข้าวดำเนินการผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การริเริ่มโดยพระสงฆ์ การตั้งคณะกรรมการบริหาร การร่างกฎระเบียบและจัดหาข้าวสำรอง แนวทางการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การปลูกฝังคุณธรรม เช่น เมตตา ความซื่อสัตย์ และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ศิริพรรณ สุทธิพันธ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมข้าว กระบวนการผลิตและการบริโภคตามวิถีพุทธ สรุปลผลการวิจัย วัฒนธรรมข้าวมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของชาวพุทธไทยมาตั้งแต่อดีต ข้าวเป็นศูนย์กลางของความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวมี 2 รูปแบบหลัก พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การถวายข้าวพระสงฆ์ พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนา เช่น พิธีบูชาแม่โพสพเพื่อขอผลผลิตที่ดี การเปลี่ยนแปลงของสังคมส่งผลให้มีการปรับตัว เช่น การจัดตั้งธนาคารข้าว โรงเรียนชาวนา และเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องความเชื่อมโยงกับงานวิจัย กระบวนทัศน์การพัฒนาชุมชนสืบสาน ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้ชุมชนเป็นฐาน สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วัฒนธรรม 2. บทบาทของพระสงฆ์ เป็นผู้นำทางศาสนาและชุมชนในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม 3. วัฒนธรรมข้าวและพิธีกรรมบุญคุณลานเกี่ยวข้องกับข้าว จึงสามารถนำแนวคิดวัฒนธรรมข้าวมาเสริมสร้างความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยว และ 4. การบูรณาการศาสนา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจชุมชน ใช้แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน การนำแนวคิดจากงานวิจัยเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว จะช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนทัศน์การพัฒนาชุมชนสืบสาน ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประเภทของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาททองข้าว โดยการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการปฏิบัติจริงในชุมชน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรหลัก ได้แก่ ชาวบ้านในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมบุญคุณลานปราสาททองข้าว เช่น ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการสืบสานและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ผู้จัดกิจกรรมประเพณี บุคลากรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. วิธีการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้จะดำเนินการโดยใช้เทคนิค ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน โดยเน้นการฟังความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนา การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงการใช้แนวทางพัฒนาที่เกิดจากประเพณีบุญคุณลานปราสาททองข้าว
2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) จัดกลุ่มสนทนาเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เช่น ชาวบ้าน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ และ
3. การสังเกต (Observation) สังเกตการปฏิบัติงานจริงในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดงานประเพณีบุญคุณลานปราสาททองข้าว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการและการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล แนวสัมภาษณ์ (Interview Guide) การใช้แนวคำถามที่ออกแบบไว้ล่วงหน้าเพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกการสังเกต (Observation Notes) บันทึกเหตุการณ์และพฤติกรรมที่สังเกตได้ในขณะดำเนินกิจกรรมการบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Recording) การบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อประมวลผลข้อมูล

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่เก็บจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจะถูกถอดความและนำมาวิเคราะห์ในเชิงลึก เพื่อหาความหมายและธีมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการพรรณนาเพื่อบรรยายลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนในพื้นที่

6. ข้อจำกัดในการวิจัย ข้อมูลที่ได้อาจมีข้อจำกัดเนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด เช่น ผู้ให้ข้อมูลอาจมีมุมมองหรือประสบการณ์ที่ไม่หลากหลายเพียงพอ การเข้าถึงข้อมูลบางประเภทอาจได้รับข้อจำกัดจากการเข้าถึงพื้นที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

7. การยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล 1. ใช้การตรวจสอบข้อมูลภายในโดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต 2. ใช้หลักการ การตรวจสอบความเชื่อถือ (Triangulation) โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และการตีความข้อมูลในหลายมิติ

การดำเนินการวิจัยนี้จะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนารูปแบบชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว และสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนสำหรับชุมชนในอนาคต

ผลการวิจัย

1. ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกระบวนการเตรียมการประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย งานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวนาอีสาน ซึ่งขอคุณแม่โพสพหลังการเก็บเกี่ยวและขอพรให้การเพาะปลูกในปีถัดไปอุดมสมบูรณ์ เอกลักษณ์ของงานประกอบด้วยขบวนแห่ปราสาทรวงข้าว การทำบุญและเซ่นไหว้แม่โพสพ รวมถึงกิจกรรมสาธิตวิถีชาวนา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม งานนี้ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและสืบสานประเพณี พร้อมสร้างรายได้ให้ชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้า OTOP และส่งเสริมโฮมสเตย์ กระบวนการเตรียมงานเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และเยาวชนร่วมกันวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสม พร้อมเตรียมพื้นที่จัดงานด้วยวัสดุพื้นเมืองและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น การแห่ปราสาทรวงข้าว และการสาธิตวิถีชาวนา ช่วยเสริมสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดียและป้ายประชาสัมพันธ์ภาษากระตุ้นการท่องเที่ยวทั้งใน

ประเทศและต่างชาติ ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ช่วยพัฒนาคุณภาพงานให้ดียิ่งขึ้นในปีถัดไป

2. การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของงานบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวที่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย จำเป็นต้องมุ่งเน้นหลายปัจจัยเพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว การสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเน้นความสำคัญของปราสาทรวงข้าวในฐานะสัญลักษณ์ความอุดมสมบูรณ์ และการผสมผสานศิลปะพื้นบ้าน จะช่วยสร้างความแตกต่างและเสน่ห์ให้กับงาน นอกจากนี้ การพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การเข้าร่วมขบวนแห่ การสาธิตวิถีชีวิตชาวนา และการจัดเวิร์กช็อป จะทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและได้สัมผัสวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, TikTok และการทำสื่อสองภาษา ช่วยขยายการรับรู้ของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ขณะเดียวกัน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โฮมสเตย์ ร้านค้า ที่จอดรถ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและความยั่งยืนของงาน ความร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพการจัดการงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการยกระดับงานบุญคุณลานไม่เพียงแต่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืนด้วย

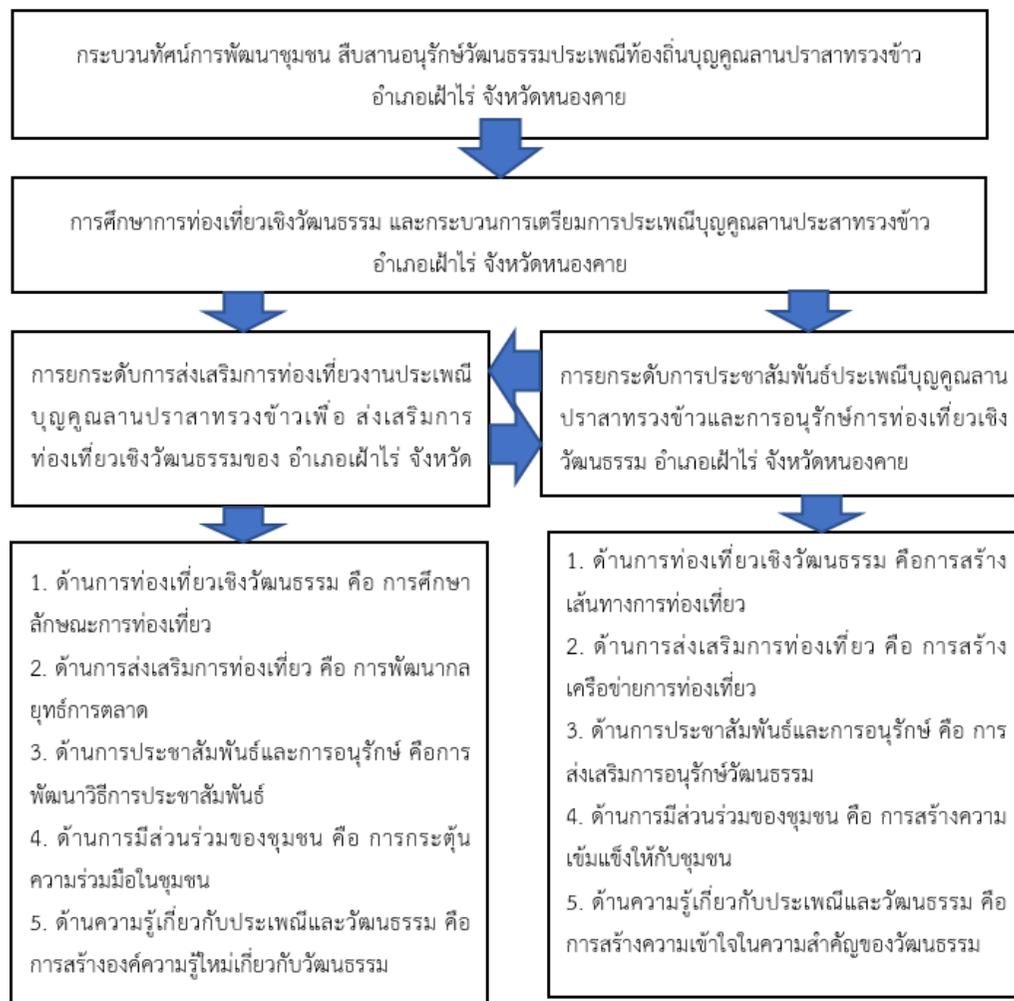
3. การยกระดับการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย มุ่งเน้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านสื่อดิจิทัล การใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram และ TikTok เพื่อเผยแพร่เรื่องราวและบรรยากาศของงาน นอกจากนี้ การพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการทำสื่อประชาสัมพันธ์หลายภาษา เช่น อังกฤษ จีน และญี่ปุ่น ยังช่วยขยายการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ การร่วมมือกับสื่อมวลชน บล็อกเกอร์ และอินฟลูเอนเซอร์เป็นอีกวิธีหนึ่งในการสร้างการรับรู้ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมกิจกรรมเชื่อมโยงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การทำหัตถกรรม และการจัดกิจกรรมท้องถิ่นในช่วงงานเทศกาล การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และหน่วยงานท่องเที่ยว จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เป็นการสร้างเสน่ห์ให้กับประเพณีบุญคุณลานและชุมชนเฝ้าไร่อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

อภิปรายผล

การยกระดับการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีร่วมกับการประชาสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและอนุรักษ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้ 1. สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย การใช้สื่อดิจิทัล เช่น Facebook, Instagram, YouTube ช่วยให้ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วและกว้างขวาง ผ่านการแชร์เนื้อหาที่เชื่อมโยงกับพิธีกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมจากผู้ชม 2. เว็บไซต์และแอปพลิเคชัน การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวและกิจกรรมได้ง่ายขึ้น ช่วยเสริมสร้างการอนุรักษ์ประเพณีและดึงดูดนักท่องเที่ยว 3. การร่วมมือกับสื่อมวลชนและบล็อกเกอร์ การใช้สื่อมวลชนและบล็อกเกอร์ในการเผยแพร่เนื้อหาช่วยเพิ่มการกระจายข้อมูลและความน่าเชื่อถือในการประชาสัมพันธ์ 4. การสนับสนุนจากองค์กรท่องเที่ยวและการศึกษา ความร่วมมือกับหน่วยงานท่องเที่ยวและสถาบันการศึกษาช่วยเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความเข้าใจที่ทันสมัยและเข้าถึงคนรุ่นใหม่ 5. การทำสื่อประชาสัมพันธ์ภาษาต่างประเทศ การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ในภาษาต่างประเทศช่วยขยายการเข้าถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 6. กิจกรรมเชื่อมโยงวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่า การผสมผสานเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ประเพณีบุญคุณลานอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูปลัดศิวิรักษ์ ภาทรญาโณ (หน่อตุ้ย) (2564)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาของเยาวชนในหมู่บ้านดงป่าจั่ว ตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัย การอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาในหมู่เยาวชนเกิดจากการ ปลุกจิตสำนึก ให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณียี่เป็ง มีการ สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกับศิลปหัตถกรรม เช่น การทำโคมยี่เป็งที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวล้านนา รูปแบบการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก คือใช้ชุมชนเป็นฐาน จัดกระบวนการเรียนรู้ที่วัด บริหารจัดการความรู้ผ่านโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง "กระบวนการพัฒนารวมชน สืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย" มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในหลายด้าน จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญในหลายด้าน ซึ่งช่วยเสริมสร้างและสืบสานประเพณีท้องถิ่นบุญคุณลานในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษาได้ช่วยทำความเข้าใจลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน

พื้นที่ รวมถึงการสร้างเส้นทางทางท่องเที่ยวที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนากลยุทธ์การตลาดและการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวช่วยเสริมการส่งเสริมงานบุญคุณลาน และสามารถนำไปใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ 3. ด้านการประชาสัมพันธ์และการอนุรักษ์ การศึกษาได้ชี้แนะวิธีการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวและชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการงานประเพณี ซึ่งสร้างความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และ 5. ด้านความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม การศึกษาได้สร้างความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการบันทึกองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในอนาคต ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเพณีบุญคุณลานให้ยั่งยืนและมีคุณค่าต่อไปในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการทัศน์การพัฒนาชุมชนสืบสาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ดังกล่าว โดยมีประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1. การพัฒนาชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีบุญคุณลาน ผ่านการวางแผนและการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ศึกษากลยุทธ์และวิธีการในการโปรโมตงานบุญคุณลานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย การสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน และการพัฒนากลยุทธ์การตลาด 3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิจัยการอนุรักษ์และการสืบทอดประเพณีท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงการพัฒนาวิธีการประชาสัมพันธ์และการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม 4. การสร้างความรู้และการศึกษา การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีบุญคุณลานและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาในอนาคตและการสร้างความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภาพรวมของการวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ผ่านการผสมผสานการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นและการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสามารถสร้างผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาพื้นที่และอนุรักษ์วัฒนธรรมในระยะยาว ซึ่งได้ข้อเสนอนี้จากการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. การส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น 2. การพัฒนากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย 3. การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชนในเชิงวัฒนธรรม 4. การสร้างกลไกการสนับสนุนทางการเงินและงบประมาณที่ยั่งยืน และ 5. การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ 2. การพัฒนาโครงการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน 3. การสร้างคอนเทนต์ดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณี 4. การพัฒนารูปแบบการจัดการงานให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น และ 5. การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการจัดงานประเพณีบุญคุณลาน 2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3. การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนอื่น ๆ 4. การศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว และ 5. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์สุตา อินทรกุล. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาชุมชนและสังคม*, 17(1), 85-102.

พระครูปลัดศิวกัษ ภาทรญาโณ (หน่อต๋อย). (2564). การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาของเยาวชนในหมู่บ้านดงป่าจิว ตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *ดุष्ฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการถาวร จารุธมโม (เทียมวงศ์). (2562). แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษานาคาร์ข้าว ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. ใน *ดุष्ฎินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. (2554). แนวคิดและแนวปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีวิชัย เทพอักษร. (2562). บทบาทของเครือข่ายชาวพุทธต่อการอนุรักษ์ประเพณี การแข่งเรือยาวในจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริพรรณ สุทธินนท์. (2560). วัฒนธรรมข้าว : กระบวนการผลิตและการบริโภคตามวิถีพุทธ. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Chaiyasit, W. (2020). Community-Based Cultural Tourism Development in Northeastern Thailand. *Journal of Tourism Studies*, 28(2), 45-60.
- Cohen, E. (2001). *Thai Tourism: Hill Tribes, Islands, and Open-ended Prostitution*. London: University of Hawaii Press.
- Long, P. & Robinson, M. (2004). *Tourism and Cultural Heritage: Issues and Policies*. New York: Channel View Publications.
- Smith, M. K., & Richards, G. (2013). *The Routledge Handbook of Cultural Tourism*. London: Routledge.